

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om smittrisker (AFS 2018:4)

Helen Karlberg Ph.D. Mikrobiolog
Enheten för kemiska och mikrobiologiska faktorer

Avdelningen för Regler

2018-09-14

Syfte?

- Förtydliga reglerna för arbeten med smittämnen
- Oavsiktligt eller när man avsiktligt avser att arbeta med smittämnen som sådana
- Tydligare att flera målgrupper berörs och omfattas av föreskrifterna
- Vi vänder oss till alla arbetsgivare och verksamheter som har fast anställda arbetstagare, vikarier eller praktikanter som kan komma i kontakt med smittämnen och har arbetsmoment som innebär smittrisk

Varför nya föreskrifter?

- Tillämpningsområdet omfattar enbart smittrisker
  - andra biologiska risker än smittrisker hanteras i andra föreskrifter
- Dubbelregleringar tas bort
- Tydlig koppling till gällande EU-direktiv (2000/54/EG, 2010/32/EU)
- **Fokus på hygieniska förebyggande åtgärder och rutiner**

Regler flyttas till andra föreskrifter

Arbetsplatsens utformning (AFS 2018:5)

AFS 2009:2

Gravida och ammande arbetstagare (AFS 2018:7)

AFS 2007:5

Skyltar och signaler (AFS 2018:6)

AFS 2008:13

Kemiska arbetsmiljörisker (AFS 2018:2)

AFS 2011:19

AFS 2018:5

AFS 2018:7

AFS 2018:6

AFS 2018:2

Vad är nytt

- Tydligare struktur
- Tre "nivåer" av arbete med smittrisker
- Tre allmänna råd

Gemensamma
bestämmelser

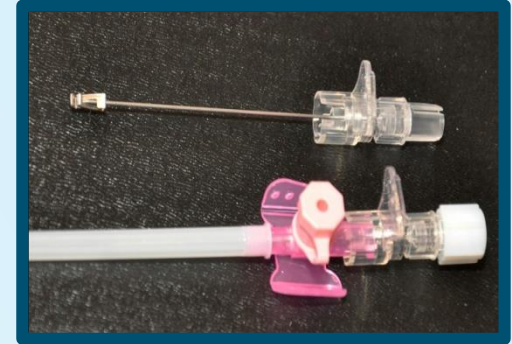
Kontakt med
kroppsvätskor

Laboratorier

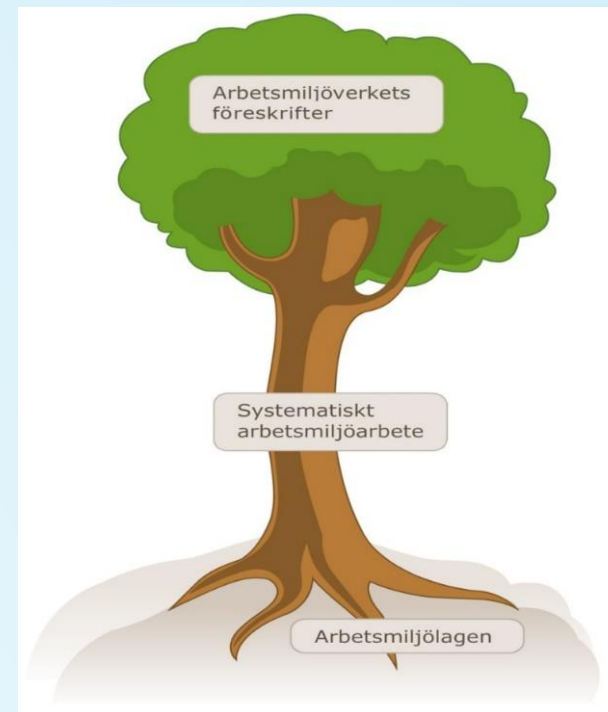
Definitioner

- Smittämnen och mikroorganismer, inte biologiska agens
- Vassa föremål, stickande och skärande föremål
- Integrerad skyddsfunktion, inte integrerad säkerhetsmekanism
- Arbetskläder
  - 16 § avses arbetskläder som krävs enligt Socialstyrelsens föreskrifter om basal hygien i vård och omsorg.
  - 22 § (18-22 §§) avses sådana kläder som arbetsgivaren kräver ska användas av andra skäl än som personlig skyddsutrustning

Gemensamma bestämmelser

- **5 § Systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2001:1)**
  - Vi hänvisar till de krav som finns i föreskrifterna om systematiskt arbetsmiljöarbete.
- **6 § Undersökning och riskbedömning**
  - Arbetsmoment
  - Smittväg
  - Konsekvenser

Riskbedömning för generella (5 §) och specifika risker (6 §)

Inledande riskbedömningen
- enligt föreskrifterna om
systematiskt arbetsmiljöarbete
(AFS 2001:1)

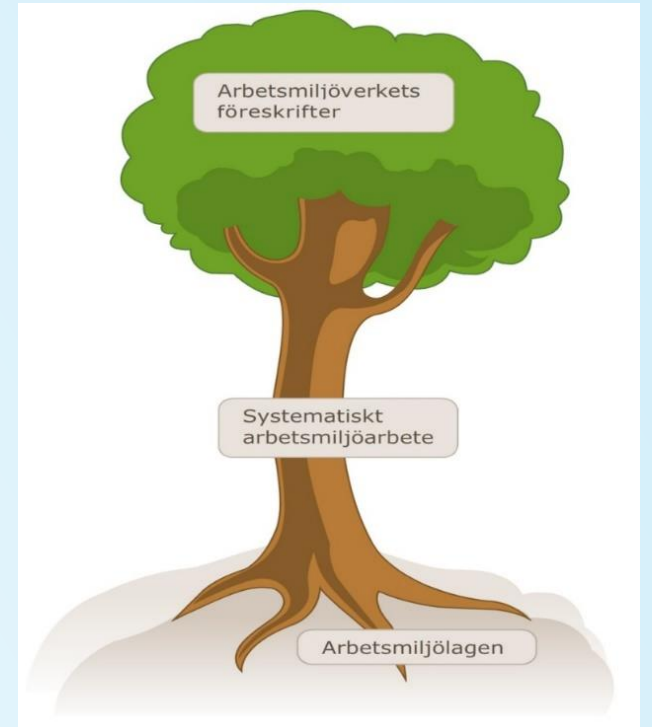
Smittrisk?

Specifik undersökning och
riskbedömning för smittrisker

Gemensamma bestämmelser

- 5 § Systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2001:1)
  - Vi hänvisar till de krav som finns i föreskrifterna om systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM)
- 6 § Undersökning och riskbedömning för smittrisker
  - Arbetsmoment
  - Smittväg
  - Konsekvenser

Gemensamma bestämmelser

- 10 § Vaccination

Arbetsgivaren ska informera om

- för- och nackdel med en vaccination
- att vaccin inte alltid ger ett fullständigt skydd.

Vaccination ska inte ses som en isolerad åtgärd utan en extra möjlighet att skydda sig.

Gemensamma bestämmelser

- 11 § Dokumentation vid oönskad händelse med konstaterad exponering för smittämnen i riskklass 3 och 4
- 12 § Skyddsåtgärder i laboratorier där avsikten inte är att arbeta med smittämnen
  - minst skyddsnivå 2 (baserat på riskbedömningen)
  - följa rutiner och använda de skyddsåtgärder som behövs

Arbete med risk för kontakt med kroppsvätskor

Skönhetsvård och fotvård, tandvården, kriminalvården, ambulansverksamhet, väktare, akutmottagningar, polisen, förskola, skola, hälso- och sjukvården, särskilda boenden, personliga assistenter, hemtjänsten, renhållningsarbetare, tatueringar och piercingverksamhet, polisen, djurens hälso- och sjukvård, vaccinationsmottagningar, blodcentral, djurvårdspersonal, kabinpersonal **med mera**

Skönhetsvård och fotvård, **tandvården**,
kriminalvården, ambulansverksamhet, väktare,
akutmottagningar, polisen, förskola, skola, hälso- och
Stick-och skärskador i tandvården
sjukvården, särskilda boenden, personliga assistenter,
Blodburen smittöverföring med mera
hemtjänsten, renhållningsarbetare, avloppsarbetare,
tatueringar och piercingverksamhet, polisen, djurens
hälso- och sjukvård, vaccinationsmottagningar
Skada vid en stick eller skärskada kan även infekteras av bakterier
blodcentral, djurvårdspersonal, kabinpersonal mm

Skönhetsvård och fotvård, tandvården, kriminalvården,
Droppt och kontaktsmitta bland annat
ambulansverksamhet, vaktare, akutmottagningar,
polisen, **förskola**, skola, hälso- och sjukvården,
särskilda boenden, personliga assistenter,
basala hygienåtgärder och rutiner
hemtjänst, rengöringsarbetare, avloppsarbetare,
tatuering och piercingverksamhet, polisen, djurens
hälso- och sjukvård, **god handhygien**
vaccinmottagningar,
blodcentral, djurvårdspersonal, kabinpersonal mm
Använda arbetsområden och lokaler till det de är anpassade till

**Skönhetsvård och fotvård, tandvården,
injektionsbehandlingar**

behandlings- och vårdverksamhet, kriminalvården, ambulansverksamhet, vaktare,
akutmottagningar, polisen, förskola, skola, hälso- och
sjukvården, särskilda boenden, personliga assistenter,
komma i kontakt med smitta, vassa föremål

hemtjänsten, renhållningsarbetare, avloppsarbetare,
tatuerings och piercingverksamhet, polisen, djurens

hälso- och sjukvård, vaccinationsmottagningar,
Stickande och skärande föremål
blodcentral, djurvårdspersonal, kabinpersonal mm

Skönhetsvård och fotvård, tandvården,
kriminalvården, ambulansverksamhet, **väktare**,
akutmottagningar, **polisen**, förskola, skola, hälso- och
sjukvården, särskilda boenden, personliga assistenter,

Smittrisk vid myndighetsutövning som innebär nära kontakt med människor

hemtjänsten, renhållningsarbetare, avfallsarbetare,
tatuering och piercing verksamhet, polisen, djurens
hälsa
**En omhändertagen person kan vara smittsam eller bära på
stickande och skärande föremål**

Arbete med risk för kontakt med kroppsvätskor

- 13 § Utbildning
  - Utbildning om smittrisker
  - Uppdateras och upprepas regelbundet
  - Nyanställda och vikarier ska få introduktionsutbildning innan de börjar sitt arbete.

Utbildning ska innehålla

Arbete med risk för kontakt med kroppsvätskor

- 13 § Utbildning ska innehålla hur man:
  - undviker smittrisker
  - skyddar sig mot stick och skärskador i arbetet
  - följer hygienåtgärderna i 14 §
  - minskar smittöverföring eller spridning om ett tillbud eller en oönskad händelse har skett
  - rapporterar ett tillbud, en oönskad händelse, internt

Arbete med risk för kontakt med kroppsvätskor

- 14 § Särskilda hygienåtgärder (utöver hygienåtgärderna i 7-9 §§)
  - Handtvätt och desinfektion
  - Vid handtvätt ska händer vara fria från smycken.
  - Vassa föremål ska hanteras så att de inte orsakar skada eller riskerar att överföra smitta
  - Vassa föremål ska genast efter användning läggas i behållaren för stickande och skärande avfall
  - Vassa föremål med integrerad skyddsfunktion
  - Personlig skyddsutrustning

Arbete med risk för kontakt med kroppsvätskor

- 16 § Tvätt av arbetskläder

Gäller endast för de arbetstagare som omfattas av Socialstyrelsens regler och föreskrifter om basal hygien i vård och omsorg.

- tillämpa basala hygienrutiner och klädrutiner i de verksamheter där det finns arbetsmoment som innebär fysisk kontakt med patient.
- 1 januari 2016 omfattas även vissa LSS-boenden, hemtjänsten och särskilda boenden

Arbete med risk för kontakt med kroppsvätskor

- 16 § Tvätt av arbetskläder
  - Ta av arbetskläderna när arbetsdagen är slut
  - Åtskilda från andra kläder
  - Tvätt i minst 60 grader
  - Ingen kostnad för arbetstagaren

23-25 §§ Skyddsnivåer för arbete med smittämnen i laboratorier och i rum för försöksdjur

- Skyddsåtgärderna som i tidigare föreskrifter fanns i en tabell har delats upp och finns nu direkt i paragraftexterna.

- Varningsskylt för biologisk fara, vid ingången till arbetsområdet.
- Behövs en åtgärd som inte finns beskriven som en skyddsåtgärd, ska åtgärden givetvis vidtas.

29§ Anmälan av arbete med eller förvaring av koncentrerade smittämnen

- Tillstånd ersätts med anmälan
- Första gången en arbetsgivare avser att arbeta med, eller förvara, koncentrerade smittämnen i riskklass 2, 3 och 4 ska arbetsgivaren **anmäla** verksamheten till Arbetsmiljöverket.
- Om verksamheten ska flyttas till en annan adress, ska arbetsgivaren anmäla det senast 30 dagar före flytt.
- Anmälan av smittämnen kommer från och med hösten 2018 att hanteras av regionkontoren (region öst, väst, mitt nord eller syd)
- Anmälan behövs inte där arbetet med smittämnen enbart omfattar primär odling eller koncentrerering direkt ur prov från människa eller djur, utan ytterligare odling.

29§ Anmälan av arbete med eller förvaring av koncentrerade smittämnen

Avsiktlig användning av smittämnen

- Tillstånd ersätts med anmälan

Vi kommer i de nya föreskrifterna att ha **övergångsbestämmelser** om att de **verksamheter som pågår**, och som har **ett giltigt tillstånd** det datum föreskrifterna träder i kraft, inte ska behöva anmäla verksamheten som om den vore en ny verksamhet.

- Anmälan behövs inte där arbetet med smittämnen enbart omfattar primär odling eller koncentrerings direkt ur prov från människa eller djur, utan ytterligare odling.

Vilka bestämmelser har tagits bort?

- Märkning av provrör och annan utrustning
- Skyltning av vårdenhet
- Tillstånd utgår och ersätts med anmälan riskklass 2-4
- Dokumentation av arbetstagare som riskerar att exponeras av smittämnen i riskklass 3 och 4 ersätts med kravet att dokumentera konstaterade oönskade händelser, tillbud

---

Paragrafer med sanktionsavgift

Sanktionsavgift 11 §

Dokumentera när exponering för smittämnen i riskklass 3 eller 4 har konstaterats i samband med tillbud, olyckor eller andra oönskade händelser

---

Sanktionsavgift 15 §

Behållare för stickande och skärande avfall

- ska finnas
- vara säkra
- inte återanvändas
- märkta (stickande och skärande avfall)

Sanktionsavgift 29 §

Anmälan senast 30 dagar innan arbete eller förvaring av smittämnen. Anmäla senast 30 dagar innan flytt till en annan adress.

Vi får inte glömma syftet med de nya föreskrifterna

Vi vill ...

Förtydliga

Förenkla

Nå ut till flera arbetsgivare

Föreskrifterna om smittrisker fokuserar på basala hygienrutiner och åtgärder för att förebygga smittrisker och förhindra smittspridning

Tack för uppmärksamheten!

